

# BORGERSKABET I HIMLEN OG DEN HIMMELSKE HELLIGDOM

## JOHANNES' ÅBENBARING

### Kapitel 4 – 5:

#### INDLEDNING:

De nævnte bibelske tekster skal fortælle os, hvad det vil sige at være kristen, og hvad det guddommelige liv er, som vi har modtaget i dåben.

Budskabet er, at vi skal leve i denne verden, men som fremmede, fordi vort borgerskab er i selve Himlen (Fil. 2,20). Det er dette borgerskab, som ikke mindst Johannesåbenbaring fremstiller for os, ganske vist i billeder, og som vi derfor vil se nøjere på.

Men vi har også adgang til den himmelske helligdom for at deltage i den liturgi, der foregår der, og som Johannes præsenterer for os.

I indledningen til Johannes Åbenbaring siger Kristus til Johannes: *"Skriv det, du ser i en bog og send den til de syv kirker i ...."* (1,11). Og: *"Salig er den, der læser (Guds ord og Jesu Kristi vidnesbyrd V2) op, og de, der lytter til profetiens ord og overholder det, der står skrevet i den, thi tiden er nær"* (1,3).

KOMMENTAR: Johannes Åbenbaring er en bog, der skal læses op i menigheden ligesom de andre tekster i Bibelen. Der er en lektor i kirken, der skal gøre det. Formålet med dette skrift er at undervise kirkerne om Guds rige, som de kristne nu har del i, inkl. liturgien i Himlen. Det er i dette lys, vi skal høre bogen oplæst, så vi allerede her på jorden kan fejre den himmelske liturgi. Den jødiske liturgi i templet i Jerusalem er afløst af den himmelske liturgi, som alle kristne har del i, når de samles her på jorden til gudstjeneste. Det er formålet med dette sidste skrift i Bibelen. Vi kan sammenfatte det således, at Johannes Åbenbaringen belærer os om liturgiens ÅND. De syv nævnte kirker, der er modtagere af skriftet, repræsenterer helt sikkert alle kirker den gang og ned gennem alle tider. Skriftet beskriver, ganske vist i billeder, hvad det vil sige at være Kristi kirke.

#### FØRSTE SCENE:

#### TEKST 4,1-3

*V1 Derefter så jeg, og se en dør var åbnet i Himlen, og den stemme, som først havde talt til mig og som lød som en basun, sagde: Kom herop, og jeg vil vise dig, hvad der skal ske herefter. V2 Straks blev jeg grebet i ånden, og se, der stod en trone i Himlen, og på tronen sad der en, V3 og han, som sad dér, så ud som jaspis og sarder, rundt om tronen var der en regnbue, der så ud som en smaragd.*

## KOMMENTAR:

V1 Kristus åbenbarer sig igen for Johannes på samme måde som første gang (1,10 ff), men første gang befinder Jesus sig dér, hvor Johannes er, på Patmos. Det fremgår ikke, hvordan han talte, da han dikterede de syv breve. Siden Johannes denne gang udtrykkeligt nævner, at hans stemme er den samme som første gang, må vi drage den konklusion, at Jesus, da han dikterede brevene talte med en "normal" stemme. Han talte med vores stemme (Ordet blev kød, jfr. Joh 1.14). Her er altså tale om en "ny" åbenbaring, hvor Jesus kommunikere på en guddommelig måde, og derfor nævnes hans navn ikke.

Visionen begynder med, at Johannes ser ikke en 'åben' dør, men en, der 'er åbnet'. Der er en nuance: Før var døren lukket, nu er den åben. Johannes siger ikke, at det er Kristus, der nu taler, men det er konklusionen. Kristus åbenbarer sig igen i sin guddommelige majestæt, men denne gang i Himlen. Hans ord er en ordre. Nu vil han tilkendegive, hvad formålet med denne (disse) vision er, altså Åbenbaringsbogens primære budskab.

Udtrykket 'hvad der skal ske herefter' må betyde, at Kristus vil vise os, hvad der egentlig foregår i Himlen, så vi ikke kun oplever kirkehistorien rent menneskeligt. Vi inviteres til sammen med Johannes at komme op i Himlen. I den første vision siger Kristus: "Skriv det, du har set, og det som er, og det som skal ske herefter" (1,19). Nu gentager han den sidste sætning med samme ord. Meningen må være, at kirken dels kan erfares med vores menneskelige sanser (=det som er), dels med vore overnaturlige sanser, troens sans (det som skal ske herefter).

'Grebet i ånden' udtrykker, at Johannes kommer i en åndelig tilstand, hvor det er muligt at opleve den anden verden. Men det er Kristus, Helligånden, der fremkalder denne åndelige tilstand. Måske kan vi sammenligne udtrykket med de rigtig mange eksempler på mystikernes oplevelser og det, man plejer at kalde for "privat åbenbaringer". Også Paulus kom i en sådan tilstand, da Kristus viste sig for ham på vej til Damaskus (Gal 1,13-16. AG. 9), og de mange eksempler på, at den opstandne Herre viser sig (på forskellige måder) for disciplene. Egentlig udsiger udtrykket ikke en åndelig "tilstand", men mere selve troen, der jo altid er en gave, ja en form for åbenbaring. I Johannes' tilfælde drejer det sig i sidste ende om troens indhold, nemlig Guds rige som er radikalt forskellig fra denne verden og dog aktuel for os alle på jorden. Derfor får Johannes besked om at nedskrive åbenbaringen, så vi andre kan høre den eller læse den, altså undervises om Guds rige.

Johannes ser ind i Himlen, som beskrives som en tronsal, hvor tronen er i centrum. Men det er også det himmelske tempel.

V3 Det er karakteristisk for åbenbaringen om Gud, at han kun omtales "indirekte". Han er den, der sidder på tronen, han er verdens Herre. Der findes ikke menneskelige ord for at beskrive Guds væsen, kun symboler: kostbareste ædelstene, der funkler. Tronen er omgivet af en regnbue, der også beskrives på samme måde – dog som en anden ædelsten: smaragd. Denne vision ligner stort set den vision af Gud, som profeten Ezechiel havde 600 år tidligere i Babylon (Ez. 1,27-28). Regnbuen udtrykker også Guds strålende væsen<sup>1</sup>. Disse symboler skal fortælle os om Guds ubeskrivelige herlighed, han som troner over hele universet. Men selv er han usynlig. Denne vision, som hører med til den kristne åbenbaring, skal fortælle læserne, at de mange hedenske guder, som de dagligt oplevede hos deres hedenske medborgere, slet ikke kan måle sig med den kristne Guds majestæt. Men også i datidens hedenske religioner beskriver man på samme måde gudernes majestæt. Tronen, tronerne, er symbolet på deres majestæt.

<sup>1</sup> Det er tankevækkende, at "regnbuefarverne" er blevet symbolet på den homoseksuelle bevægelse. Skal den forstås teologisk som alternativ til Gud, altså som en ny religion?

Det er nøglen til at forstå, hvorfor Johannes ser den sande Gud på samme måde og dog fuldstændig ophøjet over de hedenske guder.

#### TEKST 4,4-5

*V4 Og rundt om tronen var der fireogtyve troner, og på de fireogtyve troner sad fireogtyve ældste klædt i hvide klæder, og på deres hoveder havde de gyldne kroner, v5 og fra tronen kom der lyn, stemmer og tordenskrald, og der brændte syv fakler foran tronen, som er Guds syv ånder. v6 Og foran tronen var der ligesom et glashav, der lignede krystal, og midt for tronen og rundt om tronen var der fire væsener fulde af øjne for og bag. v7 Og det første væsen lignede en løve, det andet væsen lignede en okse, det tredje væsen havde et ansigt som et menneske, og det fjerde væsen lignede en flyvende ørn. v8 De fire væsener havde seks vinger, den ene ligesom den anden, fulde af øjne rundt om og indvendig, og uden ophør sagde de dag og nat: "Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige, som var og som er og som kommer". v9 Og hver gang disse væsener giver ham, som sidder på tronen, og som lever i evighedernes evighed, ære, pris og tak, falder de fireogtyve ældste ned for ham, som sidder på tronen, og de tilbeder ham, der lever i evighedernes evighed, og lægger deres kroner foran tronen og siger: "Værdig er du, vor Herre og Gud, til at få ære og pris og magt, for du har skabt alting, og ved din vilje blev det til og blev skabt".*

#### KOMMENTAR:

V4 Gud har omkring sig et hof, han er ikke isoleret. Den første gruppe kaldes 'ældste' og de er 24. De er klædt i hvide klæder, præsternes dragt, og gyldne kroner, kongernes symbol. Hvem er de? Betegnelsen minder om Guds folks ledere i GT (2. Mos. 19,6-8). Den bedste løsning er, at se disse ældste som udtryk for Guds folk, både i GT og i NT: I lovsangen, der lyder kort efter, står der, at de ældste tilbad Lammet bl.a. med guldsåle fulde af røgelse, som er de helliges bønner (5,8) og de synger en ny sang, hvor de siger, at Lammet har købt mennesker af alle folkeslag og gjort dem til et kongedømme og til præster for vor Gud, og de skal være konger på jorden" (5,10). Her beskrives liturgien i det himmelske tempel. De ældste er i den himmelske helligdom, men repræsenterer de troende på jorden ved at fremfører deres bønner. Liturgien i Himlen udøves dels af englene sammen med de mennesker, der allerede er i Himlen, repræsenteret ved de 24 ældste, som er bindeleddet mellem de hellige på jorden og indbyggerne i himlen. De repræsenterer Guds folk, der var på jorden, og de, der stadig er på jorden og dem, der nu er kommet hjem. Denne beskrivelse af den himmelske helligdom indbefatter også os, der her på jorden skal udøve det kongelige præstedømme (jfr. 5,10). De 24 ældste udøver en liturgisk tjeneste i Helligdommen.

2. Mos. 19 beskriver, hvordan Gud åbenbarer sig for Moses og for folket på Sinai. I denne beskrivelse forekommer også lyn, torden, en tung sky og klang af horn som udtryk for Guds majestæt. Gud siger til Moses og gennem ham til de "ældste" i folket: "I skal være et kongerige af præster og et helligt folk for mig. Dette er, hvad du skal sige til israelitterne" (19,6).

V5 Foran tronen står syv brændende fakler. Det er de syv ånder, altså Helligånden, der omtales i 1,4. Hele scenen afspejler ikke blot den himmelske liturgi, men lægger op til en guddommelig hændelse, der nu vil finde sted. Derfor er det vigtigt, at ikke kun Gud Fader er nærværende i denne liturgi, men også Helligånden i skikkelse af syv brændende fakler ligesom i åbenbaringsteltet ude i ørkenen, da Gud tog bolig blandt sit folk. Denne bolig skulle laves efter det forbillede, som Gud viste Moses. Lysestagen

beskrives meget detaljeret (2. Mos. 25,31). Der er altså en lige linje mellem Guds tempel i Himlen, som Moses ser, åbenbaringsteltet i ørkenen og senere templet i Jerusalem og i den himmelske helligdom, som Johannes ser, og som vi har adgang til i kirken, fordi vi er konger og præster.

V6 'Glashavet' foran tronen illustrerer datidens forestilling, at der er et stort ocean i selve Himlen, hvorfra regnen kommer ned. Når det kaldes glashav, der ligner krystal, betyder det, at dette hav er fuldstændig stille og smukt, ikke som på jorden eller i underverden, hvor det symboliserer kaos. 1. Mos 1,6-8: "Gud sagde: Der skal være en hvælving i vandene ... Gud skabte hvælvingen, som skilte vandene under hvælvingen fra vandet over hvælvingen. Gud kaldte hvælvingen himmel".

V7-8 Rundt om tronen står først de syv ånder (Helligånden), dernæst fire væsener som en slags tronassistenter. De er fulde af øjne, dvs. de er nærværende i alt, hvad der sker i Himlen og på jorden, alt hvad Gud har besluttet skal ske. Det græske ord 'væsen' kan på græsk betyde både dyr, mennesker og ikke legemlige væsener (engle?). Men de ligner en løve, en okse, et menneske, en flyvende ørn. Hvad skal det sige os? De nævnte væsener er kronen på Guds skaberværk på jorden. Men der er også lignende væsener i Himlen, der er kronen på de himmelske væsener, derfor står de omkring tronen. Selv ordet 'væsener' kan dække over hele skabningen, der er repræsenteret for Guds trone. De har alle seks vinger fuld af øjne. De seks vinger symboliserer deres bevægelighed. De er tilstede overalt og "ser" alt.

Er Johannes inspireret af den jødiske tradition i sin beskrivelse af disse væsener? Ja, både af Jesajas og Ezechiel. Jesajas har også et syn af den himmelske verden, da han kaldes til profet (6,1-4): *"Jeg så Jahve (Herren) sidde på en højt ophøjet trone ... Serafer stod omkring ham. De havde hver seks vinger ... De råbte til hinanden: Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Jahve, hele jorden er fuld af hans herlighed"*.

Også profeten Ezechiel har et lignende syn, da han bliver kaldet til at være profet (1,1-28). I Guds tronsal er der også fire væsener: *"De lignede mennesker ... Deres ansigt lignede et menneskeansigt, på højre side havde alle fire et løveansigt, på venstre side havde alle fire et okseansigt, og alle fire havde et ørneansigt"* (1,7. 10). Også andre detaljer i denne vision går igen i Åb.

I den senere tradition bruges disse fire væsener i Åb som symboler på de fire evangelister: Løven symboliserer Markus, mennesket Matthæus, kalven Lukas og ørnen Johannes. Men det er en meget senere udlægning, som ikke har sin grund i Åb.

Disse tronassistenter funktion i Åb. er at hylde Skaberen dag og nat:

*Hellig, hellig, hellig  
er Herren, Gud, Alherskeren,  
han som var og som er og som kommer.*

V9-11 De firetyve ældste kaster sig ned og tilbeder Gud:

*Værdig er du, vor Herre og Gud,  
til at få herlighed og ære og magt,  
for du har skabt alle ting,  
af din vilje blev de til og blev skabt.*

## KOMMENTAR:

Her beskrives den himmelske liturgi, hvor der er en "vekselsang" mellem tronassistenterne og de ældste. De ældste kaster sig ned for Gud i tilbedelse og lægger deres kroner ved foden af tronen. Denne form for tilbedelse kendte man også i den orientalske og romerske hofceremoni, når man skulle hylde kejseren. Når kejseren trådte ind i salen, blev han hyldet med ordene "værdig er du", senere tilføjede man endda "Herre og Gud". På denne baggrund er Johannes' budskab klart: Vi må kun hylde verdensherskeren med ordene 'værdig er du, vor Herre og Gud', lige som det himmelske hof gør. Kirken har overtaget 'Hellig, hellig, hellig' som menighedens tilslutningen til præstens hyldning af Gud i præfationen. Kirkens eukaristiske fejring afspejler altså mere eller mindre ordret den himmelske liturgi. Når vi fejrer liturgi på jorden, deltager vi således i den himmelske liturgi, som er udtryk for, at kun Gud er hersker i hele universet, fordi han har skabt det.

## ANDEN SCENE:

## TEKST:

*5,1 Og jeg så i højre hånd på ham, som sad på tronen, en bog med skrift på indersiden og på ydersiden forseglet med syv segl. V2 Og jeg så en mægtig engel, der forkyndte med høj røst: Hvem er værdig til at åbne bogen og bryde dens segl? V3 Ingen i Himlen og på jorden eller under jorden kunne åbne bogen og se i den. V4 Og jeg græd meget, fordi ingen var fundet værdig til at åbne bogen og se i den. V5 Men en af de ældste siger til mig: græd ikke, thi se løven af Judas stamme, Davids rodskud, har sejret, så han kan åbne bogen og dens syv segl.*

## KOMMENTAR:

V1 I det romerske retssystem blev et testamente forseglet med syv segl, så ingen kunne forfalske testamente. Peter Ketter kalder bogen "det guddommelige testamente"<sup>2</sup>, som indeholder hele Guds plan fra begyndelsen til slutningen. Denne plan er hemmelig for skabningen. V2 Men tiden er kommet til at åbenbare Guds evige plan, forkynder en mægtig engel som Guds herold. Kun Gud Fader ved, hvad han fra evighed af har besluttet vedr. skaberværket. Men nu skal hans beslutning åbenbares gradvis. Hvem skal gøre det? V5 "Løven af Judas stamme, Davids rodskud", dvs. det menneskevordne Ord, Jesus. Vi må ikke drage den konklusion, at Guds søn ikke fra evighed af var inddraget i denne guddommelige beslutning, men det er ham som menneske, der både skal åbenbare den og realisere den. Johannes' reaktion (V 4) skal fortælle os, at vi mennesker og ikke mindst vi kristne, har et dybt behov for at kende meningen med tilværelsen, og det ville være en tragedie, hvis vi ikke fik mulighed for det. Det hører altså med til vores væsen som skabning, at vi skal længes efter at kende Guds mening med tilværelsen. Desiderium naturale in visionem Dei (vi har en naturlig længsel efter at kende Gud), sagde de gamle teologer. Det er en af de ældste, der taler til Johannes. Også det skal sige os, at de ældste udgør et slags bindeled mellem os og Gud. Ordet 'bog' hedder på græsk biblion/biblon og er vores ord 'bibel'. Det er således tilladt at se en sammenhæng mellem den her beskrevne bog(rulle) og vores Bibel. Med andre ord den bog, vi kalder Bibelen, har forbindelse med den bog, som Kristus skal åbne. Bibelen indeholder substantielt denne bog. Når vi altså læser Bibelen, får vi indblik i Guds frelsesplan. Det giver derfor meningen, at Johannes Åbenbaring er den sidste bog i Bibelen. '

Ordet 'bog' findes helt i begyndelsen: Johannes får til opgave at skrive en bog (1,11).

<sup>2</sup> Die Apokalypse s. 93

I 5,1-6 omtales den bog, som Lammet skal åbne, syv gange. Teksten åbner for spørgsmålet, om der er tale om den samme bog som den, Johannes skal nedskrive i kraft af en åbenbaring, Kristus giver ham? Anderledes sagt, er Johannes Åbenbaring også den bog, Lammet skal åbne, altså den samme bog. I Johannes Åbenbaring fortæller Jesus gennem Johannes, hvad der foregår i Guds verden. Den bog med de syv segl, Lammet skal åbne, nævnes syv gange i den særlige liturgi (5,1-6). Denne bog er det centrale symbol i teksten. Det er svært ikke at identificere den med den bog, Johannes på grundlag af Jesu åbenbaring skal nedskrive, og som alle kirker skal eje og oplæse under liturgien på jorden. Jesus har dikteret bogen til Johannes, som skal sende den til kirkerne. Indholdet i denne bog er den bog, Lammet løbende skal åbne og realisere i verdenshistorien og i kirkens historie. Når denne bog derfor oplæses i kirkerne under liturgien, har de 'hellige', de kristne nøglen til at se, hvad der sker i kirken og i verden med Guds og Lammets øjne. Når det er Lammet, der skal åbne den kapitel for kapitel, er det, fordi han er Davids rodkud, Kristus, der har sejret (5,5). Som han siger i Matth. 28,18: *"Mig er givet al magten i Himlen og på jorden"*.

#### TEKST:

*V6 Og jeg så midt for tronen og de fire væsener og i midten af de ældste et lam stå som slagtet. Det havde syv horn og syv øjne, som er Guds syv ånder udsendt over hele jorden. V7 Og det gik hen og tog bogrullen fra hans højre hånd, der sad på tronen. V8 Og da det fik bogrullen, faldt de fire væsener og de fireogtyve ældste ned for lammet. De havde hver især en harpe og guldskåle fuld af røgelse. Det er de helliges bønner.*

#### KOMMENTAR:

V6 En af de ældste havde forkyndt, at det var løven af Judas stamme, Davids efterkommer, altså Messias, der skulle åbne bogrullen; men så kommer et lam til syne, endda et "lille lam" (på græsk). Dette lille lam er et påskelam, der skulle være et årgammelt handyr (2. Mos. 12,5). Det har dog syv horn, som symboliserer lammets magt og kongelige værdighed. Johannes forklarer selv de syv øjne, som syv ånder, der er udsendt over hele jorden. Den bedste tolkning er, at det er Helligånden, som også kommer fra Sønnen ligesom fra Faderen. Lammet står som slagtet. Den græske form betyder, at det er blevet slagtet, men er nu i en permanent tilstand af at være slagtet. Det er dets identitet at være slagtet. Men det er dog levende! Den nye pagts påskelam blev slagtet langfredag eftermiddag, hvor jøderne slagtede deres påskelam i templet, siger Johannes udtrykkeligt i evangeliet (19,14. 31-37). Men nu er dette påskelam et evigt men levende påskelam. Sønnen benævnes flere gange i Joh. Åb. som lammet. På aramaisk (Jesu og apostlenes modersmål) hedder lam 'talja'<sup>3</sup>, som også kan betyde barn og tjener. Jesus er jo også Guds søn og hans tjener.

Johannes Døber udpeger Jesus med ordene: "Se Guds lam, som borttager verdens synd" (Joh 1,29). Det er de samme ord, præsten bruger, når han indbyder menigheden til at modtage Kristi legeme og blod og tilføjer: "Salige er de, som er indbudt til Lammets bord". Vi kan se en rød tråd: Langfredag, hvor den nye pagts påskelam blev slagtet. Den himmelske helligdom, hvor påskelammet lever for evigt som det slagtede lam. Og messen, hvor Kristus, det slagtede påskelam, giver sig selv til os som vores himmelske føde. I Eukaristien er Jesus både påskelammet og livets brød og drik. Apostlen Peter skriver i sit første brev: "I ved, at I blev løskøbt ... med Kristi kostbare

<sup>3</sup> P. Ketter, op.cit. s 95

blod, som af et fejlfrit og pletfrit lam" (1,18-19). Gud bestemmer flere steder i GT, at et offerdyr skal være fejl- og pletfri (f.eks. 2. Mos 12,5 vedr. påskelammet).

V7 Scenen beskrives som en indsættelsesceremoni: Lammet stiller sig på højre side af den, der sidder på tronen og modtager bogen. Fra nu af deler Gud, den almægtige, sin magt med Lammet. Det alene forklarer de fire levende væseners og de fireogtyve ældstes reaktion:

V8 De hylder nu Lammet som Guds medregent. De falder ned for Lammet og ikke for Guds trone. Det gjorde de i den første vision, hvor kun Gud var synlig tilstede (4,8-10). Scenen gentager sig nu, hvor Lammet er i centrum. (Bemærk, at i den første scene optræder også de syv ånder, altså Helligånden 4,5). De fireogtyve ældste har hver en harpe og en guldskaal, der er fyldt af røgelse. Denne røgelse er de helliges bønner. De hellige er de kristne på jorden. Det var den oprindelige betegnelse for de kristne. De kunne kalde sig hellige, fordi de var blevet helliget Gud ved Helligånden (dåb og firmelse). Det betyder i praksis, at de kristne på jorden takket være de ældste deltager i den himmelske liturgi. Salme 33 beskriver en lignende ceremoni i templet i Jerusalem, hvor folket jubler for Gud ledsaget af citer og tistrengede harper. De ældste repræsenterer således også de hellige på jorden, dvs. Guds folk, kirken. Men vi befinder os i den himmelske helligdom, selvom vi stadig er på jorden. Den opstandne Herres ord til disciplene efter opstandelsen afspejler denne ceremoni (jfr. Matth. 28,18).

TEKST:

V9 *De sang en ny sang:*

*Værdig er du til at tage bogrullen  
og bryde dens segl,  
for du blev slagtet,  
og du har med dit blod købt mennesker til Gud  
af alle stammer og tungemål og folk og folkeslag  
og gjort dem til et kongerige for vor Gud  
og til præster,  
og de skal herske som konger på jorden.*

V11 *Og jeg så og hørte lyden af mange engle, rundt om tronen og de fire væsener og de ældste, og deres tal var titusind gange titusind og tusind gange tusind.*

V12 *De sagde med høj røst:  
Værdig er Lammet, det slagtede,  
til at få magten og rigdom og visdom og styrke  
og ære og herlighed og lovsang.*

V13 *Og hele skabningen i Himlen og på jorden og i underverdenen og på havet  
og alt, hvad de rummer, hørte jeg sige:  
Ham, der sidder på tronen, og Lammet  
tilkommer lovsangen og æren  
og herligheden og magten  
i evigheders evighed.*

V14 *Og de fire væsener sagde:  
Amen.  
Og de ældste faldt ned og tilbad.*

KOMMENTAR:

V9 I Sl 33 opfordres de troende også til at synge "en ny sang" (v 3). Denne salme kan på flere punkter være et referencepunkt for vores tekst i Joh.Åb. Det er en tempelsang, hvor Guds skaberkraft og herredømme over historien lovprises. På denne måde kan vi opfatte "en ny sang" som opfyldelse af Sl. 33: Nu synges den nye sang. Det er nemlig en lovprisning af Guds frelse i og gennem sin Søn. Det er derfor Sønnen, Lammet, sangen gælder i første omgang. Han opfylder alle løfterne i GT. I bogen står alt det, der også stod i GT, men nu er det gået i opfyldelse, og det er det, Guds Lam skal forkynde. Jesus, Guds Lam blev slagtet i Jerusalem. Dette offer var den pris, han måtte betale, for at Israel, ja alle mennesker, kunne løskøbes af djævelens magt. Jesu død beskrives altså som løsepenge. Summen er betalt, da han ofrede sig selv. Blodet er prisen. Det er hele menneskeheden, der er blevet løskøbt: "stammer, tungemål, folk og folkeslag".

V10 Fortsættelsen er vigtig: Efter denne løskøbelse har Lammet gjort alle disse mennesker til et kongerige og til præster. Det betyder ikke, at de alle er blevet det her og nu. Det er Lammets projekt for resten af historien (jfr. "Gå ud og gør alle folkeslag til mine disciple" Matth. 28,19), altså frelseshistorien. Jesus har ved sin død (og opstandelse) fået al Guds magt til at oprette et rige, hvor Gud alene er kongen, og hvor alle medlemmer af dette Guds rige også er Guds præster, dvs. står for Guds ansigt i den himmelske helligdom og tilbeder ham. Det giver perspektiv til de 24 ældstes funktion i dette tempel, og forklarer, hvorfor de frembærer de troendes bønner som offergaver. Der er i den himmelske helligdom ikke brug for nye ofre som i den gamle helligdom i Jerusalem, men lovprisning, tilbedelse og bøn. Det er den nye præstetjenestes funktion. For offerlammet er i evighed til stede i det himmelske tempel. Og al gæld er betalt. Blot skal gælden, og den fremtidige gæld, betales helt konkret med Lammets blod. Her kommer kirken ind i denne proces. Det sker ikke mindst i dåben, bodens sakramente, eukaristien og de syges salvelse, som alene får deres effektivitet fra Jesu offer. Men teksten understreger til sidst, at deres herredømme vil udfolde sig på jorden. Det er altså et løfte om en fremtid, hvor Guds rige også er det eneste rige på jorden: "Komme dit rige", lærer Jesus os at bede. Dette kommende rige på jorden er Guds, Lammets og vores. Johannes beskriver i slutningen af Åb denne tilstand. Guds herredømme eksisterer allerede i Himlen, men vil også komme til jorden. Men Guds rige er allerede til stede og virksomt dér, hvor kirken forkynder Kristi død og opstandelse og forvalter hans herredømme bl.a. gennem sakramenterne. Uden den vision, Johannes har meddelt os, vil vi ikke kunne fatte troens liv her på jorden, som er et mysterium kun tilgængelig for troen. Vi vil kun kunne tænke menneskeligt. Og mon ikke det er de fleste kristnes situation i dag?

V11 Kredsen i Himlen udvider sig. Johannes ser mere end før, hele Himlens befolkning. Han både ser og hører lovsangen. Det er hele engleverdenen, der nu er nærværende. De er også samlet omkring tronen, de fire levende væsener og de ældste. Deres tal er større end man kan tælle: *titusind gange titusind og tusind gange tusind*, skal forstås på denne måde. Bemærk, at de første nu bliver åbenbaret efter, at de fire væsener og de 24 ældste har istemt deres lovprisning af Lammet.

V12 Hvad priser de Lammet for? Ikke det samme som de levende væsener og de ældste. Men de kalder Lammet for det "slagtede". Det er dets identitet fra nu af i den himmelske verden, også i englenes øjne. De forkynder, at det slagtede Lam nu tilkommer den guddommelige ære og der nævnes syv æresbegreber: "*magten og rigdom og visdom og styrke og ære og herlighed og lovsang*". Vi skal ikke tolke dem som syv forskellige begreber. Det er syv forskellige ord for den samme guddommelige



værdighed. Med andre ord, de bekender at det slagtede Lam også er Gud. Det er kun lammet, der betegnes med disse syv begreber.

V13 Nu fortsætter resten af skabningen: I Himlen og på jorden. Her menes de døde mennesker, der nu er i Himlen, og de levende mennesker og dyrene på jorden. Men også skabningen i underverdenen og på havet deltager i lovprisningen. Skabningen i underverdenen er de døde, der endnu ikke er kommet i Himlen, men stadig opholder sig i dødsriget, og som ikke er gået fortabt. Og skabningen i havet er fiskene m.m. Kort og godt hele skabningen deltager hver på sin måde i lovsangen. Det er værd at understrege. Det er altså ikke kun menneskene, der skal lovprise Gud og Lammet, men hele skabningen. Gud har skabt det hele til sin ære. Det betyder åndeligt, at når vi f.eks. færdes i naturen, skal vi "høre" og "se", hvordan skabningen priser Gud. Var det ikke det Frans af Assisi oplevede? Hvem priser hele denne skabning? "Ham som sidder på tronen og Lammet". Hele skabningen samles om at lovprise dem begge, ikke hver for sig, men sammen. Denne lovprisning beskrives nu med fire ord: *lovsangen og æren og herligheden og magten*. De skal igen ikke forstås som forskellige former for lovsang, men som fire udtryk for den samme lovsang. Når der nu nævnes fire og ikke som før syv ord for lovprisning (i 4,11 lovpriser Faderen med tre ord), henviser det måske til de fire former for skabninger: 1) menneskene i Himlen og på jorden, 2) de afdøde i dødsriget, 3) dyrene på jorden og 4) i havet. Men de istemmer den samme lovsang og den varer evigt.

V14 Liturgien afsluttes med, at de fire levende væsener og de fireogtyve ældste, som begyndte liturgien, bekræfter både englenes og den øvrige skabnings lovprisning. De levende væsener siger AMEN. Og de fireogtyve ældste falder på deres ansigter og tilbeder. Denne bekræftelse er højdepunktet i liturgien. Liturgien er opbygget meget fuldendt med en indre dynamik, en begyndelse, en lovprisning, der spreder sig i hele universet og en afslutning, der er højdepunktet. Det er Alherskeren og Skaberen, men også hans menneskevordne Søn, der hyldes og tilbedes. Denne formfuldendte og perfekte liturgi er formålet med skabningen. Vores liturgi på jorden skal afspejle den himmelske og altomfattende liturgi, ikke hvad det ydre og formen angår, men hvad det indre og holdningen angår. Når vi samles til liturgi, skal vi forstå det som en læreproces: at blive i stand til at lovprise og tilbede Gud og Lammet, som det foregår i Himlen og til evig tid. Når vi beder for de afdøde, skal det forstås som en hjælp til disse til at lovprise og tilbede Gud og Lammet. Vi skal lægge stemme til deres tilbedelse. Når vi færdes i naturen, kan vi også tilslutte os dens lovprisning af Skaberen. Og vi kan tænke på Jesus selv, der ofte tog ud i ødemarken for at lovprise Faderen. Ja, hans lovprisning og tilbedelse af Faderen, er på vores vegne, fordi han blev menneske. Det er det Fadervor-bønnen er: Vores bøn til vores Gud og Far. Sådan har Jesus lært os at bede.

Kapitel 4-5 kan betragtes som en vision af den himmelske helligdom og den liturgi, der foregår dér. Johannes inviterer os til sammen med ham at betragte denne helligdom og liturgi for at forstå vores situation her på jorden: Allerede nu har vi kristne del i den sande liturgi.

#### KONKLUSION:

Det er af stor betydning, at Kristus åbenbares som 'det slagtede' lam. Den græske form udtrykker ikke kun, at lammet i sin tid blev slagtet, men det at det er i en (evig) tilstand af at være slagtet. Det kan kun forstås således, at vi til stadighed (her på jorden) kan frembære dette lam for Faderen som vores offer. Således har vi som kristne mulighed

for at frembære et offerlam til Faderen hele tiden. Dette lam er vores offerlam, der hele tiden skal frembæres for Gud for verdens frelses skyld.

Derfor er hver messe også en offerhandling. Lukas (og Paulus) refererer den sidste nadver således: *"Han tog et brød, fremsagde takkebønnen, brød det og gav dem (disciplene) det og sagde: Dette er mit legeme, som bliver givet for jeres skyld. Det skal I gøre til ihukommelse af mig. Og efter måltidet tog han på samme måde bægeret og sagde: Dette bæger er den nye pagt i mit blod, som bliver udgydt for jeres skyld"* (Luk 22,19-20). Lammet, Johannes taler om, er påskelammet. Påskeaften frembærer Jesus sit legeme og blod som påskelammet og indgår den nye pagt med os, repræsenteret ved de tolv (elleve) disciple. Jesus pålægger sine disciple, ligesom Gud gjorde ved Moses, at dette påskelam skal frembæres ikke kun én gang om året, men mange gange, så Jesu offer kan "gentages" hele tiden, men i nye skikkelser af brød og vin.

Det slagtede påskelam lægges i vore hænder, så vi kan frembære det for Gud på Jesu vegne. Det er den nye pagts offer, det eneste offer. Men det skal til stadighed frembæres på jorden. Det er Kristus og hans brud, kirken, der fortsætter at frembære dette lam, som er nærværende i Himlen, på jorden. Kirken har derfor et offer, den skal frembære hele tiden for verdens frelse, indtil Kristi genkomst i herlighed.

Det kalder kirken: 'Troens mysterium'. Men det ville være en fejl kun at betragte eukaristien som et offer. Jesus hengiver sig selv under et måltid, og 'ihukommelsen' skal også foregå under et måltid. Den er et offermåltid, for lammet er synligt nærværende i brødets og vinens skikkelse, altså som et måltid. Dette aspekt understreger Johannes meget konkret i sit evangelium (kap. 6). I messen "sidder" vi til bords med kirkens brudgom og ofrer sammen med ham igen hans legeme og blod, men som vor føde under brødets og vinens skikkelse. Det er det, Jesus pålægger sine disciple og os. Markus tilføjer: *"Dette er mit blod, den nye pagts, som udgydes for mange"* (14,24). 'Mange' skal forstås som alle dem, der i fremtiden kommer til tro på Jesus. Dvs. 'de mange' skal derfor fortsætte med at 'frembærer' offerlammet under brøds og vins skikkelse.

Frembærelse af påskelammet skal ikke begrænses til eukaristien. Faktisk frembærer vi også det slagtede lam, hver gang vi også individuelt beder til Gud i Jesu navn. Johannes ser, hvordan vore repræsentanter i Himlen, de ældste, til stadighed frembærer vore bønner for Gud i den himmelske helligdom (Åb 5,8), og Paulus siger, at vores åndelige gudstjeneste er *"at bringe vores (jeres) legemer som et levende og helligt offer, velbehageligt for Gud"* Rom. 12,1. Den teologiske forklaring er, at vi som kristne er levende lemmer på Kristi legeme. Også Kristi legeme, kirken, skal optages i Kristi ene offer, både liturgisk men også i realiteten.

Der er en direkte forbindelse mellem det, der foregår under eukaristien, påskemåltidet den gang og liturgien i Himlen. Den nye pagts måltid er 'foreviget' på jorden og i himlen. Denne bibelske forståelse kan vi kalde 'liturgiens ånd'. Men vi skal hver især fortsætte dette offer i vort eget liv både i bøn og gerning. Det er den teologiske betydning af 'martyriet'.

Guds ord i Johannesåbenbaring underviser os således om vores identitet som kristne og kirke allerede her på jorden. Vi tilhører i kraft af vores tro, dåb og firmelse<sup>4</sup> den kommende guddommelige verden, som er blevet nærværende i kraft af den

<sup>4</sup> Jeg tilføjer i denne forbindelse firmelsens sakramente, da det afslutter vores identitet som Guds børn, præster og konger.

opstandne Jesus. Han har "dikteret" bogen efter Faderens vilje for at realisere hans plan med verden. Han skal nu virkeliggøre Guds frelsesplan efter denne bog, som han modtager af Faderens hånd: "Mig er givet al magt i Himlen og på jorden" (se nedenfor). Faderen har givet ham opgaven og magten til at virkeliggøre Guds rige på jorden gennem kirken. Derfor skal bogen også være vores ledetråd og inspiration.

To nøgletekster:

Gal. 4,6-7: *"Fordi I er (Guds) børn, har Gud udsendt sin Søns Ånd i vore hjerter, og den råber: Abba, Far. Så er I ikke længere slave men barn og arving på grund af Gud.*

Faderen har givet os en ny identitet, nemlig sin Søns identitet, som Sønnens Ånd nu skal realisere. Vi har fået del i Jesu arv hos Faderen, fordi vi nu er Guds familie.

Matth. 28,19-20: *"Gå ud og gør alle folkeslag til (mine) disciple, idet I døber dem til (i) Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I underviser dem i at holde alt det, som jeg har pålagt jer, og se, jeg er med jer alle dage (hver dag) lige til verdens afslutning".* At være kristen er at være Jesu discipel. Jesus kan nu efter sin opstandelse være tilstede overalt på jorden (i alle lande) og være vor lærer. Vi skal nemlig lære at se på os selv med Guds øjne, og det er en læreproces, der varer hele livet. Vi bliver Jesu disciple, når vi kommer til tro og bliver døbt og firmet. Jesus er nærværende hver dag i enhver discipels liv for at undervise vedkommende personligt. Jesu lære er loven i Guds rige, sådan som evangelisterne har overleveret os den.

Vi skal allerede leve i denne verden som borgere i Guds rige og vidne om Gud og hans rige på en autentisk måde.

25 10 2024, IV

LM